

lágban élünk, melyet az embernek Istentől való elesése határoz meg, vagyis az ember Istentől elkülönült, Istennel szembe helyezkedett, ellenségévé lett. Ez a tett, melyben folytonosan részt veszünk, mely folytonosan a mi tettünk is, életünket nem hagyja érintetlenül, hanem egész életünket a legmagasabbtól a legalacsonyabbig, a legkülsőtől a legbensőig anélkül, hogy volna valahol semleges sziget, éppen ez az Istennel szemben elkövetett östett határozza meg. Persze ennek a bűnösnek ebben a világban kegyelem ígértetett s azáltal, hogy az ember *peccator justus*, bűnösségében azzal a reménnyel ajándékozott meg, hogy vár a megváltásra, néz a másik világ felé. Amikor pedig remél a másik világban, vár az Istentől teremtett új világra, bizonyos *keresztyén* rezignációval tekint mindarra, ami most szemem előtt van; ez azonban minden pesszimizmustól és világmegvetéstől jól megkülönböztetendő. Nem gondol arra, hogy a világ valamely pontján Isten tiszta teremtésével találkozik, hanem tudja, hogy a világ egész alakja Isten átka alatt van. Ez az átok, ámbár Krisztus által *örökre elvetetett*, de ennek a végrehajtása *még nem történt meg*. Most az *időben* hitben és nem látásban járunk. Az új teremtést még nem látjuk, hanem csak a régit, ahogy van, de az ígért fényében látjuk.

Mit kell értenünk továbbá e „világ alakja” alatt? Mi a legjellemzőbb a világra, amit mi ismerünk? Vajjon abban, amit világnak nevezünk, nem az életosztón uralkodását látjuk-e, amelyet pedig Isten a teremtéssel adott az életbe? Abban a formában azonban, amelyben az életosztót látjuk, az embernek életre sarkaló élni akarása minden fokon bűnnel terhelt, vád alatt álló, nem tiszta, hanem tisztátalan cselekedet. Másodszor, (következésként az előbbihez) minden mozdulat és ösztön, melynek valahol vége lesz, a mulandóság, a halál kezébe jut. Minden, ami földi, elmulik. És ha előzőleg a világra nehezedeő átokról beszéltem, úgy ez egyszerűen a halál átka, melynek minden földi élet alá van vetve.

E világ alakját és benne az ember bűnösségét abból ismerhetjük meg, hogy az ember minden élni akarása, az alaptól a legmagasabb csúcsig, — még ha úgy látszik, hogy más elementumok is közrejátszanak — törekvés önmagunknak, énünknek megnagyobbítására, fölemelésére, meghoszabbítására. Ez alatt nem csupán a vad egoizmust értjük, hanem azt az egészen természetes dolgot, amit minden ember szeretne: hogy a

magunk sajátosságát kiéljük, tulajdonjogainkat gyakoroljuk, hatalmunkat megvédjük, erőnket megmutassuk. Amikor ezt tesszük, azaz önmagunkat éljük, sajátunkat fejlesztjük: bűnösökké leszünk, áthágjuk a törvényt, gonoszok vagyunk. Hogy itt bűnösséggel van dolgunk, abban tapasztaljuk meg folytonosan, hogy cselekvéseinkben másokkal összeütközünk, életünk szükségképpen elkerülhetetlen konfliktusokba vezet, melyek által az emberek élete egymás között küzdelemmé válik. Magasabb szellemi életünk is, pozitív vagy negatív, valamilyen formában küzdelem a létért. Pld. másokat elhanyagolunk, vagy megkárosítunk. Milyen gyakran harcolunk ilyen formában. Járunk a magunk útján, anélkül, hogy következményeire gondolnánk. Ezt a tervet nem tudjuk elhárítani — nem is szólva arról a sok esetről, amikor másokkal pozitív összeütközésbe kerül életünk. Én az életeknek ebben az összeütközésében látom a világban az élet voltaképpen jellemző alakját.

Amennyiben ez a meghatározás a világ alakjára talál, úgy most az a nagy kérdés vetődik fel, mennyiben mondhatjuk, hogy ez a világ — amelyben a legmagasabb lélettől a legalacsonyabbig, a szellemiekben éppen úgy, mint a természetiekben, az örökös konfliktus a jellemző — „Isten világa”? Pál nem elméletileg, hanem ezzel az intellemmel felel: ne szabjátok magatokat e világhoz!

Vessünk még egy pillantást erre: „*változtatok el*.” Ellenében azzal: „ne szabjátok magatokat”, itt arra a másik világra utal, mely nem a miénk és mint ilyen, nem jelent meg az időben. S ha az ebben a világban való életet olyan életnek tekintjük, amelyben az ember önmagát éli, ami a teremtmények egész életfolyamatában tragikusan visszatükröződik, úgy az eljövendő másik világban való élet nyilván ellentétben ezzel, az az élet, ahol mindenben az *Isten* sajátossága uralkodik, legfőképpen az emberben, akibe önmaga énjének sajátossága helyébe, Isten sajátossága lép. A teremtés értelme sem volt más, hogy a világ az Isten világa. Ez a más világ: az Isten országa, melyben Ő az Úr és nem mi. Ebben az „*Ő — és nem mi*”-ben fejeződik ki az újnak és a réginek ellentéte!

Az életnek ezt az új világát, melyben Isten uralkodik, az apostolok Jézus Krisztusban látták eljönni. Amit az evangélium Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadásáról olyan csodálatos módon elbeszél, alapjában véve végérvényes megjele-